

Osnovna šola Gustava Šiliha Laporje
Laporje 31 · 2318 Laporje
Telefon: 02 829 58 50 · Faks: 02 829 58 53
www.os-laporje.si · group1.osmbgs@guest.arnes.si

EKOLOŠKO ALI NEEKOLOŠKO?

ekonomija

raziskovalna naloga

Avtorica:
Klara Loboda, 7. a

Mentorica:
Saša Krajnc Bek, prof.

Laporje, marec 2020

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici Saši Krajnc Bek za podporo in pomoč pri snovanju raziskovalne naloge, gospe Boženi Ferenčina Brencce za lektoriranje naloge in gospe Lei Kos za prevod povzetka. Prav tako se zahvaljujem staršem učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje, za odziv na spletno anketo. Hvala tudi mojim staršem za vso podporo pri raziskovalnem delu.

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	5
ABSTRACT	6
1 UVOD	7
2 TEORETIČNI DEL.....	9
2.1 Načini pridelave hrane in nadzor	9
2.1.1 Konvencionalna pridelava hrane.....	9
2.1.2 Integrirana pridelava hrane.....	9
2.1.3 Ekološka pridelava.....	10
2.2 Trženje ekoloških izdelkov.....	11
2.2.1 Posebnosti trženja slovenskih ekoloških pridelkov	11
2.2.2 Cene ekoloških živil.....	11
2.3. Stanje ekoloških živil po svetu, v Evropi in Sloveniji.....	12
2.4 Označevanje ekoloških živil na trgu.....	13
2.4.1 Certifikat oziroma certificiranje izdelkov.....	13
2.4.1.1 Certificiranje ekološko pridelanih izdelkov	13
2.4.1.2 Certificiranje izdelkov iz integrirane pridelave	13
2.4.2 Ekološke blagovne znamke.....	14
2.4.2.1 Demeter.....	14
2.4.2.2 Biodar	14
2.4.2.3 Državni zaščitni znak »ekološki«	15
3 EMPIRIČNI DEL.....	16
3.1 Raziskovalne hipoteze	16
3.2 Raziskovalne metode.....	16
3.3 Raziskovalni vzorec.....	17
3.4 Rezultati in razprava	17
3.4.1 Preverjanje hipoteze 1: Kljub temu da je v ponudbi trgovin vedno večja ponudba mleka ekološke pridelave, je neekološko pridelanega mleka v v raziskavo zajetih trgovinah v ponudbi še vedno vsaj enkrat več kot ekološko pridelanega mleka.....	17
3.4.2 Preverjanje hipoteze 2: Velika trgovina ima v ponudbi številčno vsaj enkrat več mleka ekološke pridelave kot drugi dve trgovini.	18
3.4.3 Preverjanje hipoteze 3: Ekološko pridelano mleko v trgovinah je v povprečju vsaj 100 % dražje od neekološko pridelanega.	18
3.4.4 Preverjanje hipoteze 4: Vsaj 70 % staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje se večinoma odloča za nakup neekološko pridelanega mleka.....	19

3.4.5 Preverjanje hipoteze 5: Več staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje meni, da je cena ekološko pridelanega mleka v trgovini previsoka.	19
4 ZAKLJUČEK	20
5 VIRI.....	22
6 PRILOGE	23
Priloga 1.....	23
Priloga 2.....	24

KAZALO SLIK

Slika 1 Zaščitni znak blagovne znamke Demeter	14
Slika 2 Zaščitni znak blagovne znamke Biodar	15
Slika 3 Uradni državni zaščitni znak ekoloških izdelkov pridelanih v Republiki Sloveniji	15

KAZALO TABEL

Tabela 1: Ponudba ekološko in neekološko pridelanega mleka v izbranih trgovinah	17
Tabela 2: Ponudba ekološko pridelanega mleka v izbranih trgovinah v številkah.....	18
Tabela 3: Povprečna cena ekološko in neekološko pridelanega mleka v izbranih trgovinah	18
Tabela 4: Trend nakupa ekološko oziroma neekološko pridelanega mleka med starši učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje	19
Tabela 5: Mnenje staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje o ustreznosti cene ekološko pridelanega mleka	19

POVZETEK

Namen moje raziskovalne naloge je bil, da raziščem, kakšni načini pridelave hrane obstajajo oziroma so najpogosteje zastopani pri nas. Podrobneje sem opisala konvencionalni način pridelave hrane, integrirano pridelavo ter ekološko pridelavo. Teoretičnemu uvodu sem dodala vidik trženja izdelkov, certificiranja pridelanih izdelkov ter označevanja le-teh. V empiričnem delu sem se osredotočila na mleko kot produkt ponudbe v bližnjih trgovinah. Primerjala sem količinsko ponudbo ekološko in neekološko pridelanega mleka, ceno ter prodajo le-tega.

Raziskovanja sem se sprva lotila z zbiranjem teoretičnih osnov iz literature, kasneje pa sem le-to nadgradila z metodo raziskovalnega intervjuja, saj sem trgovinam v Slovenski Bistrici poslala prošnjo za sodelovanje ter posredovanje podatkov, potrebnih za raziskavo. Ker pa od njih bodisi nisem dobila odgovora bodisi so zavrnilo sodelovanje, sem se odločila za terensko delo, v okviru katerega sem v treh izbranih največjih trgovinah v Slovenski Bistrici pregledala ponudbo ekološko in neekološko pridelanega mleka. Podatke sem nato zbrala v tabelah, jih primerjala in analizirala. Ker od trgovskih družb nisem dobila podatka o prodaji teh izdelkov, sem raziskovanje nadgradila s kratko spletno anketo, h kateri sem povabila vse starše učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje, ter jim zastavila dve vprašanji o njihovih nakupovalnih navadah glede mleka.

Iz analize terenskega dela sem ugotovila, da imajo živilske trgovine, ki sem jih vključila v analizo, v ponudbi veliko več neekološko pridelanega mleka kot ekološko pridelanega, kar v odstotkih pomeni, da je v trgovinah 90,22 % neekološko pridelanega mleka in le 9,78 % ekološko pridelanega. Primerjava povprečne cene na liter mleka je pokazala, da je ekološko pridelano mleko sicer dražje od neekološko pridelanega, vendar je razlika le med 8 in 21 %, sama pa sem predvidevala, da bo razlika veliko večja. Številčna ponudba ekološko pridelanega mleka je v vseh treh trgovinah bila približno primerljiva. Kar se tiče vidika nakupovanja mleka, sem ugotovila, da večina staršev še vedno raje kupi neekološko pridelano mleko, čeprav tudi odstotek tistih, ki pa že kupijo ekološko pridelano mleko, ni nizek. Cena ekološko pridelanega mleka se jim zdi v večini bodisi ravno prav določena bodisi previsoka.

V okviru raziskovanja sem kljub zavrnitvi določenih hipotez dosegla cilj, ki sem si ga zadala. Predvsem sem bolj spoznala razlike med različnimi načini pridelave hrane, obenem pa raziskala dejansko stanje ponudbe ekološko in neekološko pridelanega mleka v bližnjih trgovinah. Verjamem, da bi podatki bili še bolj natančni, če bi jih pridobila direktno od trgovskih družb, in obenem v tem primeru ne bi bilo potrebno vključevati staršev učencev naše šole, da bi s tem dobila vidik potrošnikov, pač pa bi podatek o prodaji zajemal celotno populacijo ljudi, ki kupujejo mleko v v raziskavo zajetih trgovinah.

Menim, da bi nalogo lahko še nadgradila. Med drugim z razširitvijo spletne ankete na področje poznavanja različnih načinov pridelave hrane, z vključitvijo možnosti nakupa mleka pri kmetih ter vzroki za nakup na določen način pridelanega mleka.

Menim, da je skrb za lastno zdravje ter varovanje okolja zelo pomemben dejavnik, ki bi nas moral spodbujati k nakupu in uživanju izdelkov, ki to podpirajo, torej izdelkov ekološke pridelave. Čeprav se zavedanje tega v zadnjem času med ljudmi sicer povečuje, je očitno še vedno prenizko za to, da bi bila ponudba ekološko pridelanih izdelkov v trgovinah večja, s tem pa posledično cena nižja, kar bi povečalo možnost nakupa teh izdelkov pri širši populaciji.

Ključne besede: ekološka pridelava, integrirana pridelava, konvencionalna pridelava, hrana, mleko, ponudba, cena, prodaja.

ABSTRACT

The purpose of my research assignment was to find out what kinds of food production exist and are most commonly represented in our state. In more details, I have described the conventional, integrated and organic food production. In theoretical introduction I added the aspect of marketing of the products, certification and labelling. In the empirical section, I focused on milk as a product offered in our nearby stores. I made a comparison between the quantitative offer of organic and non-organic milk, its price and sale.

Initially, I began to collect theoretical bases from the literature, and later upgraded it with the method of a research interview, as I sent a request for cooperation to the stores in Slovenska Bistrica to provide the data needed for my research. Because I either did not receive any response from them or received a refusal to participate, I decided to do the fieldwork, in which I examined the offer of organic and non-organic milk in three largest stores in Slovenska Bistrica. Then I collected the data in tables, compared, and analysed them. Since I did not receive any data of the sales from the stores, I upgraded my research with a short online survey among all parents of pupils of the Gustav Šilih Laporje Primary School and asked them two questions about their shopping habits regarding milk.

From the fieldwork analysis, I found out that the grocery stores I included in the research offer far more non-organic than organic milk, which in percent means 90,22 percent of non-organic milk and only 9,78 percent of organic milk. The comparison of the average price per litre of milk showed that organic milk is still more expensive than non-organic, but the difference is only between 8 and 21 percent and is not as high as I assumed. The supply of organic milk in all three stores was approximately comparable. As far as the shopping habits of milk is concerned, I have found out that most parents still prefer buying non-organic milk, although the percentage of those who already buy organic milk is not low. The price of organic milk, for most of them, seems either to be just right or too high.

Despite the rejection of certain hypothesis, I managed to achieve the goal I set. Above all, I have become more aware of the differences between different food production methods and explored the supply of organic and non-organic milk in nearby stores. I believe that the results would be even more accurate if they were obtained directly from the companies' databases and I would not have to involve the parents of our learners to get the consumer's perspective. The analysis would cover whole population of people who buy milk in target stores.

I think I could expand my research assignment by including the online survey about the customers' knowledge of different methods of food production, including the possibility of buying milk from farmers and the reasons for buying milk produced in a particular way.

Taking care of our own health and protecting the environment is a big factor that should encourage us to buy and consume products of organic production. Although this awareness has been increasing, it is clearly still too low to enlarge the supply of organic products in stores and decrease the price, which would increase the possibility of buying these products among public.

Keywords: organic production, integrated production, conventional production, food, milk, price, sales.

1 UVOD

Za raziskovalno nalogo Ekološko ali neekološko? sem se odločila, ker sem želela ugotoviti, koliko je v trgovinah v ponudbi ekološko pridelanega mleka v primerjavi z neekološko pridelanim, kolikšna je razlika v ceni ter prodaji obeh vrst mleka. Z namenom, da bolj spoznam, kaj sploh kupujemo v trgovinah, sem želela spoznati tudi različne načine pridelave hrane na splošno. Dodatno motivacijo pa mi je dalo tudi to, da smo v družini vedno kupovali neekološko mleko, trend v zadnjem času pa vse bolj popularizira ekološke izdelke, zato me je zanimalo, katere so njihove prednosti.

Ob nakupu hrane je pomembno da preverimo, na kakšen način je le-ta pridelana, saj način pridelave hrane lahko pomembno vpliva na naše zdravje. Zato je dobro poznati različne načine pridelave hrane, njihove prednosti, slabosti in vplive na naše telo. Najpogosteje omenjeni oziroma najbolj razširjeni so trije načini pridelave hrane: konvencionalni način pridelave, integrirana pridelava ter ekološka pridelava hrane. Pri konvencionalnem načinu pridelave hrane se pridelovalci držijo splošno veljavnih norm in pravil za pridelavo hrane, kar pomeni, da nimajo posebnih omejitev uporabe umetnih gnojil, škropiv ter drugih dodatkov za pospeševanje pridelave. Količine le-teh so pogosto velike oziroma prepuščene vesti proizvajalca. Posledica takega načina pridelave je večja možnost onesnaženja okolja oz. prsti, kar pa dolgoročno človeku, ki se s to vrsto prehrane prehranjuje, lahko škoduje. V nasprotju z konvencionalnim načinom pridelave hrane pa je za ekološko pridelavo značilno, da predstavlja sistem trajnostnega kmetijstva, kar pomeni, da pridelovalci stremijo k sklenjenemu krogotoku hranil in energije ter ravnovesju v celotnem sistemu pridelave s poudarkom na naravnem načinu spodbujanja rasti pridelkov s čim manj kemičnih pripravkov. Nekaj vmes med tema dvema načinoma pridelave pa je integrirana pridelava hrane ali drugače rečeno »naravi prijaznejša« pridelava. V tem primeru kmetovanje poteka po natančno določenih pravilih, pri čemer lahko pridelovalci uporabljajo naravne vire in mehanizme, ki zmanjšujejo slabe vplive na okolje in zdravje ljudi, kljub temu pa imajo dovoljenih več fitofarmaceutskih sredstev kot jih imajo ekološki kmetovalci ter manj kot konvencionalni. Ker je zastavljena tema zelo široka, sem se pri empiričnem delu odločila za zožitev izbora načinov pridelave na ekološko in neekološko. Izmed ponudbe izdelkov v trgovini pa sem izbrala mleko, ki ga je v ponudbi kar nekaj različnih znamk in je zato bila primerjava mogoča. Odločila sem se za količinsko primerjavo ponudbe ter primerjavo cene in prodaje v bližnjih trgovinah.

Namen moje raziskave je, da v prvi vrsti ugotovim, kateri načini pridelave hrane obstajajo in kakšen vpliv imajo na nas kot posameznike, ki hrano uživamo. V nadaljevanju pa sem želela raziskati, kaj nam trg ponuja. Želela sem ugotoviti, kakšno je razmerje med ponudbo, ceno ter prodajo ekološko in neekološko pridelanega mleka v bližnjih večjih trgovinah.

Postavila sem si naslednje hipoteze.

- Kljub temu da je v ponudbi trgovin vedno večja ponudba mleka ekološke pridelave, je neekološko pridelanega mleka, v v raziskavo zajetih trgovinah, v ponudbi še vedno vsaj enkrat več kot ekološko pridelanega mleka.
- Velika trgovina ima v ponudbi številčno vsaj enkrat več mleka ekološke pridelave kot drugi dve trgovini.
- Ekološko pridelano mleko v trgovinah so v povprečju vsaj 100 % dražje od neekološko pridelane vrste mleka.
- Vsaj 70 % staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje se odloča za nakup neekološko pridelanega mleka.

- Več staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje meni, da je cena ekološko pridelanega mleka v trgovini previsoka.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Načini pridelave hrane in nadzor

Poznamo več različnih načinov pridelave hrane. Za vsakega od njih veljajo določena pravila, večji oziroma manjši nadzor in s tem določeno zagotovilo za potrošnika. »V Sloveniji se izvaja ustrezen nadzor nad pridelavo hrane, ki poskrbi za to, da smo lahko prepričani v kakovost lokalno pridelanih živil. Nekateri proizvodni postopki ali živila, ki izvirajo iz posebnih načinov proizvodnje, pa so še dodatno nadzorovani. Tu gre za ekološke proizvode, integrirano proizvodnjo, proizvode z geografsko označbo, geografskim poreklom, tradicionalnim ugledom ali višjo kakovostjo ter naravne mineralne vode.« (Načini pridelave, b. d.)

V nadaljevanju dajem poudarek trem načinom pridelave hrane, ki so najbolj razširjeni v našem okolju oziroma se o njih največ govori.

2.1.1 Konvencionalna pridelava hrane

Beseda »konvencionalen« v Slovarju slovenskega knjižnega jezika pomeni »običajen«, iz česar sklepamo, da se pri tem načinu pridelave hrane pridelovalci držijo splošno veljavnih norm in pravil za pridelavo hrane, kar pomeni, da uporabljajo umetna gnojila, škropiva in podobne preparate za pospeševanje rasti. Količine le-teh so pogosto prepuščene vesti proizvajalca. S tem je večja možnost onesnaženja okolja oziroma prsti, kar pa dolgotrajno človeku, ki se s to vrsto prehrane prehranjuje, škoduje. (Seymour, 1991).

Konvencionaini način pridelave se je razvil zaradi potrebe po večjih donosih in boljših pridelkih. Kljub temu pa pridelovalci morajo upoštevati osnovno kmetijski zakonodajo.

Značilnosti tega načina so:

- intenzivna raba tal,
- velika poraba kemičnih sredstev s širokim spektrom delovanja,
- veliki vložki kapitala in energije ter
- agresivna poraba kemijske tehnike.

Med prednosti konvencionalne pridelave hrane pa lahko štejemo:

- cenejše pridelke,
- manjšo porabo delovnega časa na enoto pridelka ter
- lažje delo.

V današnjem času je konvencionalno kmetijstvo tehnološko in kemično specializirano in zaradi tega s seboj nosi številne posledice, kot so:

- onesnaževanje vode in podtalnice,
- slabšanje strukture prsti (slabšanje rodovitnosti tal),
- zmanjševanje biotske raznolikosti ter
- s tem bolezni živali in posledično tudi nas. (Petrović , 2011)

2.1.2 Integrirana pridelava hrane

Integrirana pridelava je drugače rečeno »naravi prijaznejša« pridelava in v primerjavi z konvencionalnim načinom poteka pod rednim in strogim nadzorom inšpektorata ter certifikacijskih organov. Kmetovanje mora potekati po natančno določenih pravilih, pri čemer lahko uporabljajo naravne vire in mehanizme, ki zmanjšujejo negativne vplive na okolje in zdravje ljudi.

Značilnosti tega načina pridelave so:

- prednost naravnih virov in mehanizmov pred fitofarmaceutskimi in biotehnološkimi ukrepi,
  - dajanje prednosti naravnim ukrepom,
  - uporaba gnojil, ki so strokovno utemeljena,
  - najmanjši negativni vpliv na okolje,
  - pridelava brez gensko spremenjenih organizmov,
  - zmanjšana uporaba pripravkov za varstvo rastlin,
  - pridelava brez uporabe gensko spremenjenih organizmov,
  - uporabljajo se lahko le dovoljeni pripravki za varstvo rastlin,
  - spodbuja se uporaba biotičnih pripravkov,
  - gnojenje poteka izključno na podlagi analize tal in potreb rastlin,
  - ostanki pesticidov so pod dovoljenimi mejami,
  - sredstva za varstvo rastlin so manj strupena in imajo krajšo karencu,
  - posebna pozornost se posveča ohranjanju in dvigovanju rodovitnosti tal.
- (Integrirana pridelava, b. d.)

Ta način pridelave hrane pa ima tudi slabosti oz. negativne posledice:

- pridelovalci morajo imeti veliko znanja,
- terja več truda od pridelovalca,
- pridelovalci morajo sprejeti višje pragove za začetek uporabe sredstev za varstvo rastlin,
- dovoljeni pripravki za varstvo rastlin so dražji od tistih, ki je uporabljajo pri konvencionalni pridelavi.

(Položaj pridelovalcev zelenjave ob vključitvi Slovenije v Evropsko unijo, b. d.)

2.1.3 Ekološka pridelava

»Ekološko kmetijstvo je sistem trajnostnega kmetijstva, ki v pridelavi hrane temelji na sklenjenem krogotoku hranil in energije ter ravnovesju v sistemu tla–rastline–živali–človek in ima kot edini pridelovalni sistem poenoteno zakonodajo v vseh državah Evropske unije. Ta način pridelave je prisoten tako pri rastlinski pridelavi kot pri reji živali. Pri prvi je treba upoštevati kolobar, skrbeti za rodovitnost tal, prepovedana je uporaba lahkotopnih mineralnih gnojil in sintetičnih sredstev za varstvo rastlin ter hidroponske pridelave. V ekološki pridelavi je na izbiro tudi nekaj posebej dovoljenih sredstev za varstvo rastlin, kot so baker, žveplo, piretrin, parafinska in mineralna olja, lecitin. Ekološka reja je prilagojena naravnim (ekološkim) zahtevam živali, ki se gibljejo na prostem, se pasejo in so tudi v zimskem času vsaj občasno v izpustu na prostem. Ko se odločimo za nakup ekološkega živila, moramo biti prepričani, da smo dobili natanko to, kar smo plačali, o čemer pričajo oznake za ekološka živila.« (Bauman, 2016, Ekološko, 1. odstavek)

Ekološko kmetijstvo je torej oblika kmetovanja, kjer se celostno dopolnjujeta rastlinska pridelava in reja živali in s tem sledenje naravnim metodam in kroženju snovi v naravi. Ob pridelavi visoko kakovostne in varne hrane, ekološko kmetijstvo pomeni trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri. Uporaba lahkotopnih mineralnih gnojil, kemično sintetiziranih fitofarmaceutskih sredstev, gensko spremenjenih organizmov in proizvodov, pridobljenih iz teh organizmov ter različnih regulatorjev rasti, ni dovoljena. Ob tem je zagotovljen nepretrgan in transparenten nadzor nad pridelavo in predelavo pridelkov oziroma živil »od njive do krožnika«, kar predstavlja še večjo zagotovilo potrošnikom, da se odločajo za varna živila. S pomočjo ekološkega kmetijstva lahko kmetije ustvarijo dodano vrednost pri drugih alternativnih dejavnostih na kmetijah (npr. turizem na ekoloških kmetijah, dopolnilne dejavnosti, ...). (Ekološka pridelava, b. d.)

Pozitivni učinki ekološke pridelave in predelave hrane so:

- varovanje okolja,
- zdrava živila brez ostankov pesticidov (4–5-krat manjša obremenjenost kot pri konvencionalni pridelavi hrane),
- višja kakovost pridelkov (za 40 % več polifenolov z antioksidativnim delovanjem),
- okolje ni onesnaženo s pesticidi,
- ob primerni uporabi organskih gnojil ni onesnaževanja oz. kopičenja nitratov v tleh,
- ni umetnih sladil,
- ni stabilizatorjev,
- ni konzervansov,
- brez glutaminatov in drugih ojačevalcev okusa,
- ni barvil,
- ni umetnih arom,
- ni hidrogeniranih maščob in gensko spremenjenih sestavin,
- prepoved ionizirajočega sevanja na živilih,
- previdnost pri uvajanju novih tehnologij (npr. nanotehnologija v živilskopridelovalni industriji. (Bauman, 2016)

Na drugi strani pa ima ekološko kmetovanje tudi negativne učinke, med katere spadajo:

- »- manjši pridelek,
  - višji stroški pridelave,
  - premalo kupcev,
  - več pleva (v boju proti plevelom lahko uporabimo podsevek, zelo primeren podsevek v žita sta črna in bela detelja),
  - bolezni škodljivcev v prvih letih po preusmeritvi,
  - investicije v nove stroje za mehanično obdelavo plevelov.«
- (Bauman, 2016, Ekološko, 5. odstavek)

2.2 Trženje ekoloških izdelkov

2.2.1 Posebnosti trženja slovenskih ekoloških pridelkov

Najbolj izrazita značilnost trženja slovenskih ekoloških pridelkov je prevladovanje neposredne prodaje. Kljub temu pa v zadnjih letih vse več ekoloških pridelovalcev (tako kmetov kot podjetnikov) prodaja svoje izdelke prodajnim posrednikom, zadrugam, gostinskim obratom, trgovskim verigam ter predelovalcem. Leta 2010 je bilo v raziskavi ugotovljeno, da so takrat kmetje kar 70 % svoji ekoloških pridelkov prodali na svoji lastni kmetiji, le 18 % pa na tržnici. Kljub temu pa postajajo slovenski ekološki pridelovalci vedno bolj dinamični in inovativni, zato se vse pogosteje podajajo v nove neposredne načine trženja, npr. v partnersko kmetijstvo, kar pomeni dolgotrajnejše sodelovanje oziroma povezava med pridelovalcem in potrošnikom. Hkrati pa se ekološki pridelovalci vse pogosteje zavedajo, da lahko s povezovanjem med seboj dosežejo boljše rezultate pri prodaji, se lažje kolektivno promovirajo, zato so se pridelovalci sorodnih ekoloških izdelkov pričeli povezovati v združenja pridelovalcev (npr. Biodar). (Slabe, 2013)

2.2.2 Cene ekoloških živil

»Cene, ki jih ekološki pridelovalci dosežejo pri določenem načinu prodaje (neposredno končnemu porabniku ali posredniku), so za gospodarski rezultat ekoloških kmetij zelo pomembne, saj ekološke kmetije pri večini kultur v povprečju dosežajo nižje pridelke od konvencionalnih. Razliko v količini pridelkov lahko (deloma) nadomesti višja cena, ki jo je kupec pripravljen plačati za ekološko kakovost.« (Slabe, 2013, str. 75)

Razpon v ceni ekološko in konvencionalno pridelanih izdelkov se z leti spreminja. Zadnja sistematična raziskava iz leta 2009, ki jo Anamarija Slabe (2013) povzema govori o tem, da je

bila takrat v povprečju maloprodajna cena ekoloških živih za 87 % višja od cene konvencionalnih. Najvišje razlike v ceni so takrat bile pri sadju in zelenjavi, najnižje pa pri mlečnih izdelkih in medu. Razloge za takratno stanje je Slabetova (2013) našla v takratni nerazvitosti trga ekoloških živil v Sloveniji, saj je bilo v tistem času veliko svežih in predelanih ekoloških živil iz uvoza, slovenski ekološki izdelki pa so bili takrat na voljo skoraj izključno na tržnicah in na kmetijah. Zelo redko pa tudi v trgovinah. V zadnjih letih je slovenski trg ekoloških živil zelo napredoval v smislu vedno večjega števila ponudnikov iz tujine kot tudi večjega števila slovenskih ponudnikov ekoloških izdelkov, čeprav so le-ti še vedno zelo v manjšini. S povečanjem ponudbe ekoloških izdelkov pri nas, pa se povečuje tudi konkurenčnost med ponudniki. Slovenski ponudniki imajo v tem smislu prednost pred tujimi, saj lažje zagotavljajo svežino in okus npr. sadja in zelenjave, medtem ko tuji ponudniki pogosto ponujajo nižje cene izdelkov.

Slabetova (2013) navaja tudi raziskavo o motivih potrošnikov za nakup ekoloških živil, kjer je bilo ugotovljeno, da sta v tujini na prvem mestu zdravje in varovanje okolja, medtem ko sta v Sloveniji najvišje zdravje in kakovost. Izkazalo se je tudi, da je pogosto že sama oznaka ekološkega porekla na živilu pri kupcih dovolj dober razlog, da so pripravljeni za izdelek plačati več.

2.3. Stanje ekoloških živil po svetu, v Evropi in Sloveniji

V Sloveniji se pojavlja ekološko kmetovanje od leta 1998, ko so bile izvedene prve kontrole kmetij. Leta 2016 je bilo v Sloveniji v kontrolo vključenih 3.518 kmetij, kar je bilo 5,0 % vseh kmetij. (Slabe, 2013)

V Evropski Uniji je 11,1 milijon ha površin z ekološko pridelavo. Globalno pa je takih površin po svetu 50,9 milijonov ha. V sosednji Avstriji je bilo že leta 2010 skoraj 20 % kmetijskih površin in 16,25 % vseh kmetij ekoloških. (Robačar idr., 2018)

Po podatkih Ministrstva za kmetijstvo se povpraševanje in ponudba ekoloških živil v Evropi povečuje približno za 15 %, medtem ko je v Sloveniji ta odstotek nekoliko nižji, saj pri nas še vedno prevladujejo izdelki drugih načinov pridelave hrane. (Bauman, 2016)

Minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mag. Dejan Židan je v intervjuju navedel naslednje podatke: »Kmetijska zemljišča v uporabi v sistemu kontrole ekološkega kmetovanja so v letu 2015 obsegala 42.188 hektarjev ali 9 % vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. Površina za ekološko pridelavo zelenjadnic se je glede na leto 2014 povečala za 31 % ali za 67 hektarjev. Največji delež vseh kmetijskih zemljišč v uporabi v sistemu kontrole ekološkega kmetovanja so tudi v letu 2015 bili trajni travniki in pašniki (82 %). Delež ekoloških živil na trgu v Sloveniji je 1 %, od tega je 20 % slovenskega porekla. Pridelek nekaterih ekoloških pridelkov je v letu 2015 občutno večji kljub zmerni rasti števila ekoloških pridelovalcev. Število kmetijskih gospodarstev v sistemu kontrole ekološkega kmetovanja se je v letu 2015 glede na prejšnje leto povečalo za 4 %, površina kmetijskih zemljišč v uporabi pa za 2 %. Pridelek nekaterih ekoloških pridelkov je bil bistveno večji kot v prejšnjem letu.« (Čanji, b. d., Za kako obsežne, 7. in 8. vprašanje)

Robačar (2016) meni, da je ekološko kmetijstvo za Slovenijo lahko pomembna razvojna priložnost, česar pa odgovorni v slovenski kmetijski politiki in organizacijah v kmetijstvu doslej še niso poznali. Ekološke kmetije bi lahko z razvojem pridelave in povečanjem dodane vrednosti ekološkim surovinam ter z drugimi dopolnilnimi dejavnostmi (npr. turizmom) ponudile nova delovna mesta na podeželju. Brez dvoma ima Slovenija zaradi naravnih danosti (velik delež travnikov, območja z omejenimi dejavniki, preprečevanje zaraščanja, različna zavarovana območja vključno z vodovarstvenimi ...) izjemne priložnosti za razvoj ekološke mlečne prireje. Zadnje čase kar 23 % slovenskih potrošnikov kupuje živila z ekološko označbo.

2.4 Označevanje ekoloških živil na trgu

Ekološki pridelki oziroma živila, pridelana ali predelana v RS, morajo imeti uradni državni znak. Pravico do uradnega državnega znaka si lahko izdelek pridobi z certifikatom. Označbe morajo biti na vidnem mestu, zlahka razumljive, čitljive in napisane v slovenskem jeziku. (Robačar idr., 2018)

Ekološka živila lahko prepoznamo z EU označbami, z logotipom pod katerim je šifra certifikacijskega organa, ki je opravil kontrolo zadnje faze predelave. (Robačar idr., 2018)

2.4.1 Certifikat oziroma certificiranje izdelkov

Certifikat je uradni dokument, ki ga izda organizacija, ki potrjuje pridelavo, predelavo, pakiranje, skladiščenje in transport ekoloških izdelkov. S pomočjo certifikata lahko izdelek pride na prodajno mesto v trgovino. Certifikat omogoča večjo sledljivost načina pridelave. (Slabe, 2013)

Če želijo pridelovalci ekoloških izdelkov le-te prodajati kot ekološke, morajo zadostiti določenim pravilom za pridobitev certifikata. Za postopek certificiranja izdelkov je zadolžen IKC Inštitut za kontrolo in certifikacijo UM (v nadaljevanju IKC UM), ki lahko izvede certificiranje za vse standarde, tudi za zasebne (npr. Biodar, Demeter ...). V ta namen so izdali Pravila za uporabo certifikatov in znakov zasebnih shem certificiranja, v katerih so natančno določene vse podrobnosti, postopka certificiranja ter kontrole certifikatov.

2.4.1.1 Certificiranje ekološko pridelanih izdelkov

Najbolj stroga pravila certificiranja veljajo za ekološka živila. Če želijo pridelovalci pridobiti certifikat za ekološka živila, morajo biti vpisani v register kmetijskih gospodarstev. Nato se seznanijo s postopkom certificiranja ter podajo prijavo za začetek certificiranja. V naslednji fazi IKC UM izvede terensko kontrolo celotnega pridelovalnega/predelovalnega procesa v skladu s pravili. IKC UM ob tem pregleda dokumentacijo ter določi, ali je pridelovalec zadostil vsem pogojem za pridobitev certifikata. Ob ustrezni zagotovitvi vseh pogojev IKC UM izda certifikat.

V času uporabe certifikata IKC UM izvaja redne kontrole pridelave, ki potekajo enkrat letno v času rastle sezone, ter dodatne kontrole v skladu z vsakoletnim načrtom, ki ga IKC UM pripravi na osnovi ocene tveganja in zahtev referenčnih dokumentov. Prva redna kontrola stranke je vedno napovedana, vse ostale kontrole pa so lahko napovedane ali nenapovedane.

Na podlagi vmesnih kontrol lahko IKC UM certifikat razveljavi, lahko ga začasno odvzame ali pridelovalcu dovoli, da ga uporablja še naprej, če ob pregledu ni bilo ugotovljenih nobenih nepravilnosti. (Pravila postopka certificiranja, 2013)

2.4.1.2 Certificiranje izdelkov iz integrirane pridelave

V primeru certificiranja pridelkov integrirane pridelave je postopek certifikacije načeloma enak, kot postopek certificiranja ekološke pridelave. V osnovi je razlika v tem, da pridelovalcem integrirane pridelave ni treba v postopek certificiranja vključiti vseh pridelovalnih površin tistega leta, pač pa le vse površine, kjer raste določena vrsta sadja/zelenjave ..., ki ga želijo certificirati kot pridelanega v integrirani pridelavi. Pidelovalci integrirane pridelave morajo vsako leto znova najaviti pridelavo za naslednje leto. Kontrole pridelave so načeloma izvedene po istem principu kot kontrole ekološke pridelave, prav tako pa se od ekološke pridelave ne razlikujejo ukrepi po kontroli, saj tudi v tem primeru kontrolor lahko certifikat razveljavi, ga začasno odvzame ali pridelovalcu dovoli, da ga še naprej uporablja. (Pravila postopka certificiranja, 2013)

2.4.2 Ekološke blagovne znamke

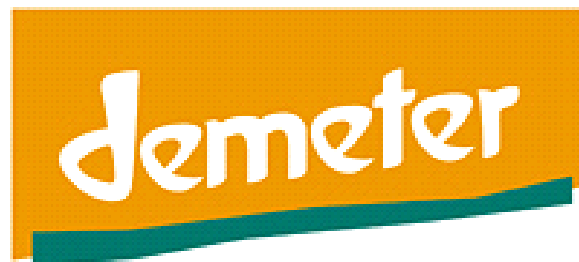
2.4.2.1 Demeter

Demeter je svetovna blagovna znamka za proizvode, pridelane po ekološki metodi. Blagovno znamko smejo uporabljati le pogodbeni partnerji, ki so podvrženi strogi kontroli. Ekološka metoda je metoda, ki ohranja ekološko ravnotežje, plodnost tal, zdravi zemljo, rastline, živali in človeka. (Slabe, 2013)

Demeter blagovna znamka označuje pridelke in izdelke, pridelane po načelih biodinamike in strogih smernicah pri pridelavi in predelavi za pridobitev in uporabo blagovne znamke :

- kmetije delujejo kot celosten organizem, ki ga tvorijo rastline, živali, ljudje v medsebojni harmoniji,
- hrana, polna življenjskih in vitalnih sil, ki ljudem prinašajo zdravje in duhovno rast,
- kolobarjenje namesto monokultur,
- uporaba kompostov namesto mineralnih gnojil,
- spoštovanje integritete oziroma dostojanstva živali; krave imajo rogove (za razliko od intenzivne reje, kjer jim rogove odstranijo),
- krma za živali, pridelana na lastni kmetiji,
- prepovedana uporaba živalskih hormonov in rastnih regulatorjev,
- prepovedana uporaba gensko spremenjenih organizmov,
- vitalnost rastlin zagotovljena z osnovnimi sortami in biodinamičnim žlahtnjenjem,
- prepovedana uporaba CMS hibridov,
- prepovedana uporaba sintetičnih fitofarmaceutskih sredstev za zaščito rastlin pred boleznimi in škodljivci,
- obvezna uporaba biodinamičnih pripravkov, narejenih iz zdravilnih zelišč, mineralov in živalskega gnoja, ki spodbujajo rodovitnost tal in vitalnost rastlin,
- poštenost in transparentnost preko celotne verige,
- poudarek na kakovosti in ne na količini,
- prepovedana uporaba sintetičnih arom, konzervansov in drugih aditivov,
- ni homogenizacije mleka in uporabe nitratov pri mesnih izdelkih.

(Blagovna znamka Demeter, b. d.)

Slika 1 Zaščitni znak blagovne znamke Demeter

(Pridobljeno 15. 12. 2019 s <http://www.demeter.si/#na%20vrh>)

2.4.2.2 Biodar

Biodar je kolektivna blagovna znamka za ekološka živila, pridelana in predelana po standardih za ekološko kmetovanje Zveze združenj ekoloških kmetov Slovenije. Le-ta je BIODAR registrirala kot svojo blagovno znamko. Biodar je prva Slovenska registrirana blagovna znamka za označevanje živil iz kontrolirane ekološke pridelave v skladu z mednarodnimi standardi. Ta potrjuje, da je živilo ekološkega izvora od njive do prodajne police ter hkrati kontrolirano s strani kontrolnih organov.

Prepovedana je uporaba:

- kemično-sintetičnih sredstev za varstvo rastlin,
- razkuženega semena,
- lahkotopnih mineralnih gnojil,
- sintetičnih dodatkov v krmilih,
- surovin živalskega izvora v krmilih in gnojilih,
- gensko spremenjenih organizmov,
- preventivnega zdravljenja živali s kemoterapevtiki. (Biodar, b. d.)

Slika 2 Zaščitni znak blagovne znamke Biodar

(Pridobljeno 15. 12. 2019 s <http://www.kon-cert.si/zascitni-znaki.html>)

2.4.2.3 Državni zaščitni znak »ekološki«

Državni uradni zaščitni znak »ekološki« se lahko uporablja za živila oziroma pridelke, ki se pridelujejo po pogojih določenih v Pravilniku o ekološki pridelavi kmetijskih pridelkov in živil. Državni zaščitni znak lahko pridobijo tista živila, ki vsebujejo vsaj 50 % ekoloških sestavin slovenskega izvora. (Državni zaščitni znak »ekološki«, b. d.)

Slika 3 Uradni državni zaščitni znak ekoloških izdelkov pridelanih v Republiki Sloveniji

(Pridobljeno 15. 12. 2019 s (<https://www.ikc-um.si/ikc-um/ekolosko-kmetijstvo-2/uporaba-posebnih-oznak-za-ekoloska-zivila/>))

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Raziskovalne hipoteze

Hipoteza 1: Kljub temu da je v ponudbi trgovin vedno večja ponudba mleka ekološke pridelave, je neekološko pridelanega mleka v v raziskavo zajetih trgovinah v ponudbi še vedno vsaj enkrat več kot ekološko pridelanega mleka.

Hipoteza 2: Velika trgovina ima v ponudbi številčno vsaj enkrat več mleka ekološke pridelave kot drugi dve trgovini.

Hipoteza 3: Ekološko pridelano mleko v trgovinah je v povprečju vsaj 100 % dražje od neekološko pridelanega mleka.

Hipoteza 4: Vsaj 70 % staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje se večinoma odloča za nakup neekološko pridelanega mleka.

Hipoteza 5: Več staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje meni, da je cena ekološko pridelanega mleka v trgovini previsoka.

3.2 Raziskovalne metode

Sprva sem se dela lotila z zbiranjem in analizo pisnih virov in si tako pridobila teoretično osnovo za nadaljnjo raziskavo v praksi. Uporabila sem nekaj knjižnih virov, precej teoretičnih osnov pa sem povzela iz spletnih virov, saj je tematika ekološke pridelave hrane zelo aktualna in praktično vsakodnevno spremenljiva, zaradi česar je manj zastopana v knjižnih virih.

Temu je sledila metoda raziskovalnega intervjuja v obliki prošnje štirim različnim živilskim trgovinam, ki so zastopane v Slovenski Bistrici. Prosila sem jih za podatke o ponudbi, prodaji in ceni različno pridelanega mleka v njihovi trgovini. Od treh trgovin odgovora nisem dobila, ena pa je sodelovanje zavrnila zaradi trgovinske politike, ki ne dopušča posredovanja tovrstnih informacij.

Zato sem nekoliko spremenila načrt nadaljnjega raziskovanja ter se lotila terenskega dela, s pomočjo katerega sem pridobila potrebne informacije. Obiskala sem tri največje oziroma najbolj obiskane trgovine v Slovenski Bistrici, kjer sem naredila popis vseh vrst mleka ter si obenem zabeležila ceno posameznih artiklov. Imena trgovin sem zaradi varstva podatkov prikrila ter jih v tabelah označila kot veliko, srednje veliko in manjšo trgovino. Prav tako nisem navajala imena mleka, temveč sem v tabele vpisala le številčni podatek, ki nakazuje, koliko različnih vrst mleka se v posamezni trgovini nahaja.

S pomočjo teh podatkov sem naredila številčno primerjavo ponudbe ekološkega in neekološkega mleka po posameznih trgovinah. Obenem pa sem primerjala tudi povprečje cen ekološkega in neekološkega mleka v posamezni trgovini.

V zadnji fazi raziskave sem opravila kratko spletno anketo s programom 1ka. Anketo sem poslala vsem staršem učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje. Anketa je vsebovala 2 vprašanji, vezani na nakup mleka, ter mnenje o ceni ekološkega mleka. Pridobljene podatke sem nato prikazala v tabeli ter jih analizirala.

3.3 Raziskovalni vzorec

V raziskovalni vzorec sem prvotno z raziskovalnim intervjujem vključila štiri večje živilske trgovine v Sloveniji, vendar sem izbor kasneje (po njihovem neodzivu) zožala na tri v Slovenski Bistrici zastopane trgovine. Imen trgovin zaradi varstva podatkov ne omenjam, zato v nadaljnji raziskavi trgovine označujem kot veliko, srednje veliko in manjšo trgovino.

V spletno anketo sem vključila 200 staršev učencev 1.- 9. razreda OŠ Gustava Šliha Laporje. Na anketo se je odzvalo in jo rešilo 100 staršev, kar predstavlja 50 % vseh vprašanih.

3.4 Rezultati in razprava

3.4.1 Preverjanje hipoteze 1: Kljub temu da je v ponudbi trgovin vedno večja ponudba mleka ekološke pridelave, je neekološko pridelanega mleka v v raziskavo zajetih trgovinah v ponudbi še vedno vsaj enkrat več kot ekološko pridelanega mleka.

Tabela 1: Ponudba ekološko in neekološko pridelanega mleka v izbranih trgovinah

Trgovina Vrsta mleka	Velika trgovina		Srednje velika trgovina		Manjša trgovina		Vse trgovine skupaj	
	f	f %	f	f %	f	f %	f	f %
Neekološko pridelano mleko	31	91,18	37	88,10	15	88,23	83	90,22
Ekološko pridelano mleko	3	8,82	5	11,90	2	11,67	10	9,78
Skupaj	34	100	42	100	17	100	92	100

Iz podatkov, zbranih v tabeli, ugotavljam, da je v vseh obiskanih trgovinah v ponudbi veliko več neekološko pridelanega mleka kot ekološko pridelanega. Podatki se gibljejo med 88,10 v srednje veliki trgovini in 91,18 % neekološko pridelanega mleka v veliki trgovini. Če upoštevam podatke vseh trgovin skupaj, je torej povprečno v ponudbi kar 90,22 % mleka neekološke, le 9,78 % pa ekološke pridelave.

Iz analize zbranih podatkov ugotavljam, da je **prva hipoteza potrjena**. Izkazalo se je namreč da ne le, da je odstotek neekološko pridelanega mleka enkrat višji od ekološko pridelanega mleka, kot sem predvidevala, temveč ga je celo nekaj več kot 90 % od celotne ponudbe mleka.

3.4.2 Preverjanje hipoteze 2: Velika trgovina ima v ponudbi številčno vsaj enkrat več mleka ekološke pridelave kot drugi dve trgovini.

Tabela 2: Ponudba ekološko pridelanega mleka v izbranih trgovinah v številkah

Trgovina	Velika trgovina	Srednje velika trgovina	Manjša trgovina	Vse trgovine skupaj
Vrsta mleka	f	f	f	f
Ekološko pridelano mleko	3	5	2	10

Ekološko pridelanega mleka je v ponudbi vseh treh trgovin zelo malo. Številčno imajo najmanj ekološko pridelanega mleka v ponudbi v manjši trgovini, le 2 vzorca mleka, največ pa v srednje veliki trgovini, in sicer 5 vzorcev mleka. V veliki trgovini so v ponudbi 3 vzorci ekološko pridelanega mleka.

Na osnovi zgoraj prikazanih podatkov **drugo hipotezo v celoti zavračam**. Ugotovila sem namreč, da količinsko ponudba ekološko pridelanega mleka v veliki trgovini ni najštevilčnejša, saj je v srednje veliki trgovini v ponudbi več mleka ekološke pridelave.

3.4.3 Preverjanje hipoteze 3: Ekološko pridelano mleko v trgovinah je v povprečju vsaj 100 % dražje od neekološko pridelanega.

Tabela 3: Povprečna cena ekološko in neekološko pridelanega mleka v izbranih trgovinah

Trgovina	Velika trgovina	Srednje velika trgovina	Manjša trgovina
Vrsta mleka	Povprečna cena eur/l	Povprečna cena eur/l	Povprečna cena eur/l
Neekološko pridelano mleko	1,17	1,23	0,86
Ekološko pridelano mleko	1,14	1,35	1,09
Razlika v ceni %	2,63 dražje neekološko	8,88 dražje ekološko	21,10 dražje ekološko

Iz zbranih podatkov, pridobljenih med obiskom vseh treh trgovin, ugotavljam, da je povprečna cena litra ekološko pridelanega mleka v dveh trgovinah dejansko višja od cene neekološko pridelanega mleka. Razlika se giblje med 8,88 % v srednje veliki trgovini do 21,10 % v manjši trgovini, medtem ko je iz podatkov, zbranih v veliki trgovini opaziti, da je povprečna cena litra ekološko pridelanega mleka celo nižja od povprečne cene neekološko pridelanega mleka. Zaradi nepričakovanega rezultata sem se odločila, da podrobneje primerjam konkretne podatke za posamezne vrste mleka. Ugotovila sem, da je vzorec ekološko pridelanega mleka v tej trgovini zajemal le 3 vzorce mleka, od teh sta bila dva vzorca mleka lastne blagovne znamke trgovine ter sta posledično imela precej nižjo ceno, kar je za izdelke trgovinskih blagovnih znamk značilno. Le en vzorec ekološko pridelanega mleka v tej trgovini je bil v redni prodaji. Cena tega mleka je bila za 18,18 % višja od povprečne cene neekološko pridelanega mleka. Zaradi majhnega števila ekološko pridelanega mleka, sta vzorca mleka lastne blagovne znamke toliko znižala povprečno ceno litra ekološko pridelanega mleka v tej trgovini, da je povprečna cena ekološko pridelanega mleka bila nižja od neekološko pridelanega mleka.

Na osnovi zgoraj analiziranih podatkov **tretjo hipotezo delno zavračam**. Izkazalo se je namreč, če ne upoštevam podatkov iz velike trgovine, da je ekološko pridelano mleko sicer v povprečju dražje, vendar ne za vsaj 100 %, kot sem v hipotezi predvidevala, temveč le za 8,88–21,10 %. Podatka iz velike trgovine zaradi zgoraj navedenega razloga, v tem primeru nisem upoštevala.

3.4.4 Preverjanje hipoteze 4: Vsaj 70 % staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje se večinoma odloča za nakup neekološko pridelanega mleka.

Tabela 4: Trend nakupa ekološko oziroma neekološko pridelanega mleka med starši učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje

Vprašanje 1: Ko kupujem mleko v trgovini, se odločim za:		
	f	f %
Vedno ekološko mleko	8	8
Vedno neekološko mleko	14	14
Večinoma ekološko mleko	36	36
Večinoma neekološko mleko	42	42
Skupaj	100	100

Podatke za analizo te hipoteze sem pridobila s pomočjo spletne ankete, ki sem jo posredovala staršem učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje. Na vprašanje, za katero mleko se navadno odločijo pri nakupu v trgovini, je manjši odstotek tistih staršev, ki so trdno odločeni da **vedno** kupijo ekološko ali neekološko pridelanega mleka (skupaj 22 %), kot odstotek tistih, ki pri nakupu sicer niso tako odločeni in so odgovorili, da **večinoma** kupujejo ekološko ali neekološko pridelano mleko (skupaj 78 %), občasno pa se še odločijo za nakup drugega mleka.

Če primerjam posamezne kategorije, je največ staršev odgovorilo, da se večinoma odločajo za neekološko pridelano mleko (42 %) in nekaj manj, da večinoma kupujejo ekološko pridelano mleko (36 %). Razlika med njimi je dokaj majhna (le 6 %).

Četrto hipotezo delno potrjujem. Ugotovila sem namreč, da sicer največ staršev večinoma kupuje neekološko pridelane vrste mleka, kot sem predvidevala, vendar jih ni 70 %, kot sem zapisala v hipotezi, pač pa je takih staršev le 42 % vprašanih.

3.4.5 Preverjanje hipoteze 5: Več staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje meni, da je cena ekološko pridelanega mleka v trgovini previsoka.

Tabela 5: Mnenje staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje o ustreznosti cene ekološko pridelanega mleka

Vprašanje 2 Cena ekološko pridelanega mleka se mi v povprečju zdi:		
	f	f %
Previsoka	47	47
Prenizka	5	5
Ravno prav določena	48	48
Skupaj	100	100

S pomočjo drugega vprašanja v anketi sem ugotovila, da se je za odgovora, da je cena ekološko pridelanega mleka v trgovini ravno prav določena ali da je previsoka, odločil skoraj enak odstotek vprašanih, medtem ko se je za odgovor, da je cena tega mleka prenizka, odločilo le 5 % vprašanih. Izkazalo se je celo, da je tistih posameznikov, ki menijo, da je cena ravno prav določena, 48 %, medtem ko je tistih, ki menijo, da je cena ekološko pridelanega mleka previsoka, 47 %, torej malenkost manj.

Zadnjo hipotezo v celoti zavračam. Izkazalo se je namreč, da sta bili dve podani možnosti odgovora zelo izenačeni (da je cena previsoka ter da je cena ravno prav določena) in en odstotek več posameznikov se je odločil za odgovor, da je cena ekološko pridelanega mleka v trgovini ravno prav določena, kar je v nasprotju z mojim predvidevanjem v hipotezi.

4 ZAKLJUČEK

Med raziskovanjem sem prišla do zanimivih ugotovitev in rezultatov. Potrdila sem eno hipotezo, dve hipotezi sem delno potrdila, dve pa sem v celoti ovrgla.

- Kljub temu da je v ponudbi trgovin vedno več mleka ekološke pridelave, je delež neekološko pridelanega mleka v trgovinah, zajetih v raziskavo, še vedno vsaj enkrat višji kot je ponudba neekoloških. **POTRDILA**
- Velika trgovina ima v ponudbi številčno vsaj enkrat več mleka ekološke pridelave kot drugi dve trgovini. **OVRGLA**
- Ekološko pridelano mleko v trgovinah je v povprečju vsaj 100 % dražje od neekološko pridelanega mleka. **DELNO POTRDILA**
- Vsaj 70 % staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje se odloča za nakup neekološko pridelanega mleka. **DELNO POTRDILA**
- Več staršev učencev OŠ Gustava Šiliha Laporje meni, da je cena ekološko pridelanega mleka v trgovini previsoka. **OVRGLA**

Prvo hipotezo sem potrdila, saj sem iz podatkov, zbranih v tabeli, ugotovila, da je v vseh obiskanih trgovinah v ponudbi veliko več neekološko pridelanega mleka kot ekološko pridelanega. Če upoštevam podatke vseh trgovin skupaj, je v ponudbi kar 90,22 % mleka neekološke, le 9,78 % pa ekološke pridelave.

Drugo hipotezo sem v celoti ovrgla. S primerjavo ponudbe ekološko pridelanega mleka med posameznimi trgovinami sem ugotovila, da imajo najmanj ekološko pridelanega mleka v ponudbi v majhni trgovini, le 2 vzorca mleka, največ pa v srednje veliki trgovini, in sicer 5 vzorcev mleka. V veliki trgovini so v ponudbi 3 vzorci ekološko pridelanega mleka, kar pomeni, da moje predvidevanje, da bo velika trgovina imela vsaj 50 % več ekološko pridelanega mleka v primerjavi z drugima dvema trgovinama, ne drži.

Tretjo hipotezo sem delno ovrgla, kajti iz zbranih podatkov, pridobljenih med obiskom vseh treh trgovin ugotavljam, da je povprečna cena litra ekološko pridelanega mleka v dveh trgovinah (srednje veliki in majhni trgovini) dejansko višja od povprečne cene neekološko pridelanega mleka. Razlika se giblje med 8,88 % v srednje veliki trgovini do 21,10 % v majhni trgovini. V veliki trgovini je povprečna cena litra ekološko pridelanega mleka nižja od povprečne cene neekološko pridelanega mleka. Zaradi nepričakovanega rezultata sem se odločila, da podrobneje analiziram cene. Ugotovila sem, da sta bila dva vzorca ekološko pridelanega mleka (od treh) iz lastne blagovne znamke trgovine, zaradi česar sta imela precej nižjo ceno od ostalega ekološko pridelanega mleka v redni prodaji, kar je povprečje cene vseh treh vzorcev mleka zelo znižalo. Izkazalo se je torej, če ne upoštevam podatkov iz velike trgovine, da je ekološko pridelano mleko sicer v povprečju dražje, vendar ne za vsaj 100 %, kot sem v hipotezi predvidevala, temveč le za 8 do 20 %.

Tudi četrto hipotezo sem delno potrdila. Ugotovila sem namreč, da največ staršev sicer kupuje neekološko pridelano mleko, kot sem predvidevala, čeprav pa odstotek le-teh ni 70 %, kot sem zapisala v hipotezi, pač pa le 42 %. Presenetil pa je podatek, da se precej velik delež staršev (36 %) večinoma odloča za nakup ekološko pridelanega mleka.

Peto hipotezo sem ovrgla, kajti s pomočjo drugega vprašanja v anketi sem iz pridobljenih podatkov ugotovila, da se je za odgovora, da je cena ekološko pridelanega mleka v trgovini ravno prav določena ali da je previsoka, odločil skoraj enak odstotek vprašanih, medtem ko se

za odgovor, da je cena tega mleka prenizka, odločilo le 5 % vprašanih. Izkazalo se je celo, da je tistih posameznikov, ki menijo, da je cena ravno prav določena nekaj več kot tistih, ki menijo, da je cena ekološko pridelanega mleka previsoka.

Če povzamem celotno raziskavo, ugotavljam, da je v ponudbi različnih trgovin še vedno zelo malo ekološko pridelanega mleka, kljub temu, da je ta način pridelave hrane okolju in človeku kot porabniku dolgoročno najbolj prijazen. Morda je razlog za majhno ponudbo tudi v tem, da je na trgu najti dokaj malo ponudnikov ekoloških izdelkov, kar pa lahko povežemo s tem, da so pravila za pridobitev ter ohranitev certifikata dokaj stroga, donosi takšne vrste pridelave pa precej nižji od ostalih načinov pridelave. Obenem pa menim, da se v javnosti še vedno premalo oglašuje ekološko pridelana živila kot dolgoročno boljša za potrošnika oziroma njegovo zdravje.

Morda je vredno poudariti še to, da sem pri raziskovanju naletela na težavo pri pridobivanju potrebnih podatkov zaradi nepripravljenosti trgovcev za sodelovanje, čeprav sem jim v dopisu zagotovila, da njihovega imena v nalogi ne bom zapisala oziroma omenila. Na prošnjo za pridobitev podatkov o ponudbi, ceni in prodaji mleka v njihovi trgovini, ki sem jo naslovila na njihovo vodstvo, sem od ene trgovine dobila odgovor z zavrnitvijo sodelovanja, od preostalih trgovin pa odgovora sploh nisem dobila. Posledično sem način raziskovanja morala spremeniti ter uporabiti druge načine pridobivanja podatkov, terensko delo in spletno anketo, čeprav verjamem, da bi bili podatki, pridobljeni od trgovin, bolj relevantni in bi še boljše odsevali dejansko stanje, predvsem v zvezi z prodajo.

Hkrati pa sem naletela še na težavo z viri. Tema, s katero sem se v raziskovalni nalogi ukvarjala, je sicer v zadnjem času zelo aktualna, hkrati pa je teoretičnih osnov v obliki knjižnih virov zelo malo. Predvidevam da je razlog za manjše število knjižnih virov v tem, da se področje ekologije zelo hitro in nenehno spreminja ter razvija. Iz tega razloga sem se morala poslužiti večjega števila spletnih virov, katere sem skrbno izbirala.

Raziskovanje bi lahko v prihodnje nadgradila s tem, da bi nekoliko spremenila oziroma nadgradila anketni vprašalnik. Pri drugem vprašanju bi dodala možnost nakupa mleka direktno pri kmetu, kar je v vaškem okolju, kjer živim, pogosta praksa. Na to možnost me je namreč v mailu opozoril eden od anketiranih staršev. Raziskavo bi lahko poglobila tudi tako, da bi podrobneje raziskala vzroke za bolj pogost nakup ekološko oz. neekološko pridelanega mleka pri anketiranih posameznikih, hkrati pa bi lahko raziskala, koliko ljudje sploh poznajo razlike med različnimi načini pridelave hrane.

Menim, da je za naše zdravje in okolje bolje, če je zaužita hrane čim bolj naravna, s čim manj dodatki, čeprav je posledično donos manjši in izgled živil na koncu nekoliko slabši oziroma nepopoln. Z ekološko pridelavo hrane naravo namreč manj poškodujemo, s tem pa zanamcem omogočimo zdravo rodovitno zemljo ter zdrave živali.

5 VIRI

Bauman, P. (2016). Kakšno kmetijstvo je najboljše? Pridobljeno 10. 1. 2020 s strani <http://www.abczdravja.si/ostalo/kaksno-kmetijstvo-je-najboljse/>

Biodar.(b. d.) na norma.si. Pridobljeno 10. 1. 2020 s strani <https://www.norma.si/kvaliteta-in-certifikati/biodar>

Blagovna znamka Demeter. (b. d.) na demeter.si. Pridobljeno 15. 12. 2019 s strani <http://www.demeter.si/#na%20vrh>

Državni zaščitni znak »ekološki«. (b. d.) na ikc-um.si. Pridobljeno 15. 12. 2019 s strani <https://www.ikc-um.si/ikc-um/ekolosko-kmetijstvo-2/uporaba-posebnih-oznak-za-ekoloska-zivila/>

Čanji, V. (b.d.). Vseh ekoloških živil na slovenskem trgu le en odstotek. Pridobljeno 9. 1. 2020 s strani <https://www.zelenaslovenija.si/revija-eol-/aktualna-stevilka/okolje/3869-vseh-ekoloskih-zivil-na-slovenskem-trgu-le-en-odstotek-eol-111-112>

Ekološka pridelava. (b. d.) na gov.si. Pridobljeno 18. 11. 2019 s strani <https://www.gov.si/teme/ekoloska-pridelava/>

Integrirana pridelava. (b. d.) na kon-cert.si. Pridobljeno 18. 11. 2019 s strani <http://www.kon-cert.si/integrirana-pridelava.html>

Petrović, B. (2011). Razlike v kemijski in izotopski sestavi konvencionalno in ekološko pridelanih jabolk (Diplomski delo). Pridobljeno s COBBIS+ (COBISS.SI-ID - 3931768)

Položaj pridelovalcev zelenjave ob vključitvi Slovenije v Evropsko unijo. (b. d.) na cek.ef.uni-lj.si. Pridobljeno 7. 1. 2020 s strani http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/zajc56.pdf

Pravila postopka certificiranja. (b. d.) na ikc-um.si. Pridobljeno 7.2.2020 s strani https://www.ikc-um.si/ikc-um/wpcontent/uploads/2019/11/1_80doc_Pravila_postopka_certificiranja_rev-19.pdf

Robačar, M., Vukmanič, T., Bavec, F., Bavec, M. (2018). Eko gastronomija. Koraki do zaupanja vredne (certificirane) ponudbe ekološke hrane v gastronomiji. Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.

Seymour, J. G. (1991). Načrt za zeleni planet. Ljubljana: DZS.

Slabe, A. (2015). Razvojni potencial ekološkega kmetijstva v Sloveniji v povezavi z doseganjem trajnostne samooskrbe s hrano (Doktorska dizertacija). Ljubljana.

Zaščitni znaki. (b. d.) na kon-cert.si. Pridobljeno 10. 1. 2020 s strani <http://www.kon-cert.si/zascitni-znaki.html>

6 PRILOGE

Priloga 1

ANKETA O NAKUPU MLEKA V TRGOVINI

Pozdravljeni! Sem Klara Loboda, učenka 7. a razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje. V okviru raziskovalne naloge, za katero sem se letos odločila, raziskujem razliko med količino, ceno in nakupom ekološko in neekološko pridelanega mleka v bližnjih živilskih trgovinah.

Prosim Vas, da si vzamete čas in odgovorite na 2 zastavljeni vprašanji.

Q1 - Ko kupujem mleko v trgovini, se odločim za

- vedno ekološko mleko
- vedno neekološko mleko
- večinoma ekološko mleko
- večinoma neekološko mleko

Q2 - Cena ekološko pridelanega mleka se mi v povprečju zdi:

- previsoka
- prenizka
- ravno prav določena

Hvala za sodelovanje in pomoč pri moji raziskavi!

Priloga 2

OŠ Gustava Šiliha Laporje
ga. Saša Krajnc Bek
Laporje 31
2318 Laporje

Laporje, 11. 12. 2019

Zadeva: Prošnja za sodelovanje

Pozdravljeni!

Moje ime je Klara Loboda. Sem učenka 7. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje. V letošnjem letu sem se prvič lotila pisanja raziskovalne naloge v okviru Znanstveno-raziskovalnega središča Bistra Ptuj, pod mentorstvo učiteljice Saše Krajnc Bek. Tema moje raziskovalne naloge je ekonomske narave, in sicer primerjava ekološko in neekološko pridelane hrane v smislu količine ponudbe v trgovini, cene izdelkov in prodaje le-teh.

V teoretičnem delu sem se osredotočila na razliko v pridelavi hrane, podatke sem pridobila iz pisnih virov. V raziskovalnem delu imam namen primerjati, kolikšna je razlika v ceni ekološko in neekološko pridelanega mleka, koliko številčno je v ponudbi vsake od teh vrst mleka ter kakšna je prodaja posameznega mleka. V tem delu bi za pomoč potrebovala vas oziroma vaše podatke.

Prosim vas, da mi posredujete informacijo o:

- trenutni ponudbi mleka v vaših trgovinah (vseh vrst pridelave),
- trenutni ceni mleka,
- količini posamezne vrste mleka v obdobju 1. 1.–30. 6. 2019.

Podatke, ki jih bom pridobila, bom uporabila izključno za izdelavo raziskovalne naloge. Če ne želite, vašega imena ne bom omenjala, pridobljene podatke pa bom zabeležila pod informacijo iz trgovine A (primer).

V upanju na Vaše sodelovanje ter pomoč pri moji raziskavi se Vam že vnaprej zahvaljujem!

Klara Loboda
raziskovalka

Saša Krajnc Bek
mentorica raziskovalne naloge